

ՀԷՔԵԱԹ ՉԷ, ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Posted on 25/04/2014

 Sedat Yılmaz

İnsanlık tarihinin en büyük trajedilerinden olan Ermeni Soykırımı 99. yılında. Türkiye, soykırım gerçeğiyle yüzleşeceğine inkarla soykırımı sürdürüyor. İnsanlık ise nesilden nesile geçen soykırım gerçeğinin tanınması ve yüzleşme çağrısı yapıyor

NESİLLER SOYKIRIMLA BÜYÜDÜ

Soykırım belleğini dile getiren Markırt Yılmaz, “Babam 12 yaşındayken ‘kesimden’ çıkmış” diyerek söze başlıyor. Anlatamadığı onca şeyin sonunda, Markırt Ana “Babalarımız bununla büyüdü, öldü. Biz bununla büyüdü, öleceğiz. Şimdi torunlarımız öğreniyor. Ya bizimkiler kapatsın ya onlar kabul etsin. Yeter artık” dedi.

KATLIAMI MASAL DİYE DİNLERDİK

Katliam hikayelerinden söz eden Markırt Ana: “Büyüklerimizin kendi aralarında konuştukları katliam günleri bize masal gibi gelirdi. Bir tanesinde duydum; ‘Kadının çocuğunu alıp su kuyusuna atmışlar. Oradan her geçtiğimde sanki o çocuğun sesi geliyordu kulağıma’ diyordu. Onlar anlatıyordu biz dinliyorduk.”

ՍԼ ԿԸ ԲԱԻԷ, ԸՆԴՈՒՆԵՑԷՔ

Konuşup konuşmayacağını, konuşursa ne kadar anlatacağını bilmeden kapısını çaldığımız Markırt Yılmaz, büyüklerinden duyduğu ve yaşadıklarıyla uğradıkları soykırımı anlattı.

Kapıyı açar açmaz yüzündeki gülümsemenin verdiği huzurla kendimi tanıtıyorum Markırıt anneye. Kürt olduğumu öğrendiğinde “Gel gel biz kuzeniz. Kürtler kız tarafından, Ermeniler oğlan tarafından kuzendir” deyince bambaşka duygu yaşadım. İlk kez duyuyordum “kuzen” olduğumuzu. Sonra duvarlardaki fotoğraflardan yola çıkarak ailemin büyüklerinden kalma birkaç fotoğrafla benzerlikler kurmaya başladım. Neden olmasın?..

‘Babam 2 kez kesimden çıkmış’

Bir soykırımı konuşmak için nasıl giriş yapılır diye düşünürken, “Babam 12 yaşındayken ‘kesimden’ çıkmış” diyerek lafa başladı Markırıt anne. Bir mezbaha diliyle yapılan giriş tüylerimi diken diken etti.

‘Kesimden’ derken?

“Katliamdan... Babamı kesmişler, ölü diye bırakmışlar. Gece yarısı göle girmiş, yıkanmış ve kaçmış. Bir de halam gizlenerek kurtulmuş...” Nerede oluyor bu? “Erzurum’un Çat ilçesi.”

Bütün aile öldürülmüş

74 yaşında olmasına rağmen bunca acıya meydan okurcasına dimdik ayakta kalmayı başarmış Markırıt anne. Devam ediyor: “Mamam da (anne) 5 yaşındaymış. Bütün aile yok edilmiş, sadece üç kız kardeş kalmışlar. Ortalık biraz sakinleşince kim kalmış kim yaşıyor diye bakınıyorlar. Kim hayatta kalmışsa birileri yanına alıyor. Annemleri babamlar alıyor. Annem genç kız olduktan sonra babamla evleniyor. Her ikisi de çok yoksullar. İnönü döneminde annemin evlerine birilerini yerleştiriyorlar. Onlarda Kayseri’ye...”

İkinci ‘kesimden’ dönmüş

Babanın peşini bırakmamış cellatlar! Askerlik adı altında yetişkin Ermeni çocuklarını

kesmek üzere bir kez daha toplamışlar. Markırıt anne, babasının kendisine söylediklerini anlatıyor: “Kahverengi bekçi elbisesi giydirdiler. Bir yerde yol eşiyoruz. Sorduk niye eşiyoruz diye, ‘bir gün içine gireceksiniz’ dediler.” “Babamın dediğine göre, Fevzi Çakmak kendilerini serbest bırakmış. İnönü’ye kalmış olsaydı çoktan öldürülmüşlerdi. Yani ikinci kesimden de böyle kurtuluyor.”

Ve Kayseri’deyiz

16 yaşına kadar Kayseri’de yaşamış Markırıt anne. Sokaklar tehlikeli, bir kere ‘gavursun’ dışarı çıkamazsın, ismini kullanamazsın... diye uzanan otosansür listesini şöyle tamamlıyor Markırıt anne: “Babamı ikinci kez askere almışlar. Abim, kapı komşumuz Duran ağanın oğluyla kavga etmiş. Duran ağa abimi dövmüş. Annem ‘yazık değil mi’ deyince bir dayak da kendisi yemiş. Kadın yataklık oluyor. İnliyor sabaha kadar. Şikayetçi olma hakkı yok çünkü ‘gavur’...”

‘Papazı taşarlardı’

Kayseri bir seferde anlatılmaz ki, “Demek istediğim, biz orada adımızı söyleyemedik. Köye gitsen gidemezsin, çarşıya çıksan çıkamazsın, papazımız çarşıya çıkamazdı. Papaz dışarı çıktığında o sokağın çocukları taşıyorlardı. Evlerin kapısına sine sine çarşıya çıkardık. Mahalle baskısı, tutucuların baskısı çok fazlaydı. Gavur aşağı gavur yukarı derken kendimizi İstanbul’da bulduk.”

Ya İstanbul...

“İsmi söyleyemiyorsun, işi yaptıramıyorsun. Dükkanıma gelen bir müşteri Ermeni olduğumu öğrendiğinde yüzüme, ‘ya ben gideyim başkasına yaptırayım. Niye param Ermeni’ye gitsin’ dedi. Üzülüyor insan...”

Sürekli otosansür

“Ermeni’ysen sokaklar da daralıyor senin için; ‘Aman kızım sokakta şunu konuşma, bunu konuşma. Şöyle yapmayın. Yaklaşmayın, dikkatli olun.’ Kendi kendini sürekli kontrol ediyorsun, sansürlüyorsun. Kelimeleri seçersin, neyin konuşulacağını neyin konuşulmayacağını bilmelisin. Hep bilerek, bastırarak konuşursun. Attığın adımı bilirsin. Sokakta ki hakaretin hadi hesabı yok. İnsanların kendi aralarındaki hakaretvari konuşmaları zoruna gidiyor. Sesli şiddete uğruyorsun.”

Vay sen misin...

Ömründe unutamadığı bir anısını anlatmasını istiyorum. Markırıt anne hem anlatıyor hem ağlıyor. Dinlerken ağlamamak mümkün değil: “Eniştem var. Ablamın kocası. Kayseri’de... Sarhoşken bir duvara işemiş. Vay sen misin işeyen. Polise veriyorlar, felaket dövüyorlar. Döve döve müslüman yapmışlar. İsmi Mıgırdiç idi Mustafa yapmışlar. 35 yaşındaki adamı sünnet yapmışlar. Felaket ağlamıştım. Ablam el atında evini, malını mülkünü yok parasına satıp İstanbul’a geldi. Ermeni malı olduğunu bildikleri için zaten ucuza alırlar. Enişte yeniden Mıgırdiç oldu.”

Hiçbir şey kalmadı

Çat ya da Kayseri lafını duyduğunda neler hissettiğini merak ediyorum: “Çatı bilmem ama Kayseri’yi benimsiyorum. İki kez gittim, hastalandım geldim. Artık toplumumuz yok, ev yok, Kilise virane olmuş, hiçbir eser kalmamış, şurada anam vardı, şurada oyun oynuyordum diyeceğin yer yok. Kilisenin içinde bir insan yok. Deftere ‘Gülerek geldim ağlayarak dönüyorum’ diye yazdım. Yıkıma terk edilmiş.”

Mezarlık?

Var idi. Bilmiyorum şimdi ne oldu.

Yine görmek istiyor musun?

Dayanamıyorum. Tanınmaz halde. Evlerimiz yıkılmış, çevre temizlenmiş. Hiçbir iz yok artık. Bir tek Kilise kalmış, o da büyük büyük binaların arasında kaybolup gitmiş.

Kürtlerle ilgili ne duydunuz?

Kürtleri öne sürmüşler bizi kesmek için. Ondan sonra gidin kesin biçin malını alın demişler. Bir tek duyduğum bu.

Birilerinin çıkıp 'Biz yanlış yaptık' demelerini bekler misin?

Beklerim ama demezler.

Bu konuları pek anlatmazlardı diyordun. Sen çocuklarına anlatıyor musun?

Yok hiç anlatmam.

Komşularından, arkadaşlıklarından hiç özür dileyen oldu mu?

Yok ama üzülüklerini, utanç duyduklarını gördüm. Kendileri de biliyor ama söyleyemiyor.

Bugünlerde 'bazılarında' 2015 korkusu var. Neler söylemek istersin?

Doğdum doğalı bu 24 Nisan'ı duyar dururum. Duymak istemiyorum artık. Ya kabul etsinler ya kapatsınlar. Babalarımız bununla büyüdü, öldü. Biz bununla büyüdük, öleceğiz. Bizim çocuklarımız hala bu lafı duyuyor. Şimdi torunlarımız öğreniyor. Her sene yineleniyor.

Hiddetleniyorum. Ya bizimkiler kapatsın ya onlar kabul etsin. Yeter artık. Barış olsun, eşitlik olsun, özgürlük olsun, mutluluk olsun, rahatlık verilsin.

Yasaklı dillerde küfür hep kalır. Ermenice en meşhur küfür?

“Babanın ağzına sıçayım.” bunu çok iyi hatırlarım.

Halanızdan biraz bahseder misiniz?

Evet sülalede erkek kalmamıştı. Bir tek babam kesimden kurtulmuştu. Bir de halam. Halam samanlığa saklanıyor. At ayağına basıyor ama yeri belli olmasın diye “I” diyemiyor. Halam ölünceye kadar ayağında nal izi vardı. O bir Müslümanla evlenmişti. Markırıt olmuştu Ayşe. Önceki evliliğinden iki çocuğunun nereye götürüldüğünden haberi bile yok. Müslüman olmuştu ama halam ölene kadar adı Gavur Ayşe’ydi.

‘Utanmadan kızlık soyadımı soruyorlar’

Bir ara elleri titriyordu, hiddetli, sinir kat sayıları artmış... “Kusura bakma, bunca yılın getirmiş olduğu acıların toplamı” diye ekliyor ve sonra neden bu kadar sinirlendiğini anlatıyor: “Bu adar acı unutulmaz. Benim dedem yok, ebem yok, amcam yok, anneannem-babaannem yok. Geçenlerde tapu dairesine gittim. Benim kızlık soyadımı sordular. Sinirlendim, ‘Ben anneannemi biliyor muyum ki kızlık soyadımı bileyim. Niye soruyorsunuz her seferinde. Benim annem bile bilmiyordu kızlık soyadını’ dedim.”

Hiçbir bilgin yok mu?

Dayım anlatmıştı, bizim soyadımız “Yan”la biter, Müslümanlarınki “Han”la biter. Soyadı kanunu çıktıktan sonra “Yanoğlu” oldu. Meldonyan oldu Yılmaz...

'Katliamı masal diye dinlerdik'

Katliamın birinci kuşaklarından duyduğu bir masalı anlatmasını istiyorum Markırt anneden:
"Masal mı? Büyüklerimizin kendi aralarında konuştukları katliam günleri bize masal gibi gelirdi. Bi'tanesinde duydum; 'Kadının çocuğunu kucağından alıp su kuyusuna atmışlar. Oradan her geçtiğimde sanki o çocuğun sesi geliyordu kulağıma' diyordu. Onlar anlatıyordu, biz dinliyorduk. Bu bir masaldı bizim için..."

*Masal değil soykırım

*Yeter artık kabul edin!

Kaynak: [Özgür Gündem](#)